

UDK: 631.372:631.6:630

Predhodno saopštenje
Preliminary paper

OECD PRAVILA ZA POLJOPRIVREDNE I ŠUMARSKE TRAKTORE PRED PONOVIKOM PRIMENOM U SRBIJI I CRNOJ GORI

Vaso Labović*IPM - Beograd*

Sadržaj: Ispitivanje poljoprivrednih i šumarskih traktora i izdavanje izveštaja o ispitivanju prema OECD Pravilima u našoj zemlji prestalo je 1992. godine, isključivanjem SFRJ iz Organizacije UN. Intenzivna aktivnost za ponovno pridruživanje započeta je 2003. godine odlukom Saveta Ministara, a u 2005. i 2006. godini biće sproveden postupak za pridruživanje i za donošenje odluka zvaničnih organa OECD. Očekuje se da će na redovnom godišnjem zasjedanju u februaru 2006. godine biti prihvaćen izveštaj zvanične misije OECD, koja je boravila u našoj zemlji od 03. do 09. jula ove godine, i da će do sredine 2006. godine biti završen postupak pridruživanja. Time bi otpočelo ispitivanje i izdavanja zvaničnih OECD izveštaja za traktore koji će biti ispitivani u našim laboratorijama.

Ključne reči: *ispitivanja, poljoprivredni i šumarski traktori, OECD Pravila, OECD Izveštaj o ispitivanju, OECD ispitna stanica, Nacionalno telo.*

UVOD

Jedinstvena međunarodna pravila generalno olakšavaju međunarodnu trgovinu. Međunarodna trgovina traktorima je značajna. Ispitivanja traktora sprovedena prema OECD Pravilima (*OECD Codes*) obezbeđuju zemljama uvoznicama da sa poverenjem prihvate rezultate ispitivanja sprovedenih u drugim zemljama. Za ta ispitivanja traktori dobijaju zvanični OECD Izveštaj o ispitivanju (*OECD Test Report*) o performansama i zahtevima za bezbednost. Izveštaje o ispitivanju registrovanih OECD ispitnih stanica (*OECD Testing station*), na osnovu ispitivanja sprovedenih u njima i uverenja OECD sekretarijata da je ispitivanje sprovedeno u skladu i prema proceduri utvrđenoj u primenjenom OECD Pravilu, priznaju sve zemlje učesnice u OECD Pravilima za traktore.

Nacionalna tela (*National Designated Authority*) su odgovorna svojim vladama za funkcionisanje (primenu) OECD Pravila za traktore, a u slučaju ispitivanja i za utvrđene rezultate. Nacionalno telo potvrđuje da su OECD Pravila primenjena u svakom ispitivanju i da je odgovarajući izveštaj o ispitivanju u skladu sa utvrđenim zahtevima. Izveštaj o ispitivanju mora biti verifikovan od strane OECD sekretarijata pre objavljivanja.

U slučaju ispitivanja zaštitnih struktura postoji dodatni kriterijum, koji uključuje minimalne nivoe performansi i kriterijume za prihvatanje ili odbijanje ispitivane zaštitne strukture, sa aspekta ispunjenja propisanih zahteva za bezbednost.

Pune olakšice, u smislu pojednostavljenja posla i izbegavanja ponavljanja istih troškova ispitivanja, mogu se najefektnije realizovati sprovođenjem ispitivanja po ovim međunarodno priznatim pravilima u zemlji proizvođača traktora. Ovo je moguće i pogodno jedino ako je zemlja proizvođač članica, odnosno učesnik u OECD Pravilima. U tom slučaju ispitivanje se vrši samo u zemlji proizvođača, da bi se izbeglo nepotrebno dupliranje posla i troškova, a zemlje uvoznice priznaju OECD Izveštaj o ispitivanju.

OECD PRAVILA ZA TRAKTORE

Prva OECD Pravila za traktore usvojio je Savet OECD 21. aprila 1959. godine. Sada su u primeni osam Pravila, verzija koju je Savet usvojio 19. aprila 2000. godine [C (2000) 59/FINAL] sa amandmanima od 13.02.2000.; 17.12.2001.; 25.02.2002., 26.02.2003. i 22.01.2004. godine, i to:

- OECD Pravilo 1, **Povučeno iz primene i zamenjeno OECD Pravilom 2**,
- OECD Pravilo 2 za zvanično ispitivanje performansi poljoprivrednih i šumarskih traktora,
- OECD Pravilo 3 za zvanično ispitivanje zaštitne strukture poljoprivrednih i šumarskih traktora (Dinamičko ispitivanje),
- OECD Pravilo 4 za zvanično ispitivanje zaštitne strukture poljoprivrednih i šumarskih traktora (Statičko ispitivanje),
- OECD Pravilo 5 za merenje buke na mestu vozača poljoprivrednih i šumarskih traktora,
- OECD Pravilo 6 za zvanično ispitivanje napred postavljene zaštitne strukture na poljoprivrednim i šumarskim traktorima uskog traga.
- OECD Pravilo 7 za zvanično ispitivanje nazad postavljene zaštitne strukture na poljoprivrednim i šumarskim traktorima uskog traga.
- OECD Pravilo 8 za zvanično ispitivanje zaštitne strukture na poljoprivrednim i šumarskim traktorima guseničarima.
- OECD Pravilo 9 za zvanično ispitivanje zaštitnih struktura samohodnih platformi za poljoprivredu od predmeta u padu i od prevrtanja.

Način funkcionisanja

Pravila primenjuju 28. zemalja sveta, od toga 25 od 30 članica OECD i 3 države koje nisu članice OECD - Indija, Kina i Ruska federacija. Za ocenjivanje usaglašenosti, prema konceptu standarda ISO 9000, Pravila se primenjuju po principu "*jedan traktor - jedna dokumentacija - jedno ispitivanje*". Pri tome OECD nije direktno kompetentan za odobravanje tipa traktora, osim što OECD ispitivanja zaštitnih struktura (kabina) traktora u pogledu bezbednosti služe za njihovo odobravanje ili odbijanje, i prema odluci Saveta EU OECD izveštaji imaju snagu sertifikata.

Veoma je važno naglasiti da OECD Pravila pružaju mogućnost za harmonizaciju procedure odobravanja tipa traktora u pogledu bezbednosti i zaštite okoline, uključujući performanse, sa drugim regionalnim ili nacionalnim propisima.

Prema Odluci Saveta aktuelne su sledeće odredbe za primenu OECD Pravila za traktore:

- otvorena su za zemlje članice Organizacije OECD kao i druge zemlje članice OUN i njenih specijalizovanih organizacija, u skladu sa utvrđenom procedurom,
- primenu u zemljama članicama obezbeđuju nacionalna tela (*The National Designated Authority*) za to imenovana od vlada zemlja učesnica u Pravilima (*Participating Country*) i potvrđena od OECD Generalnog sekretarijata,
- ako zemlja članica ne želi da primeni jedno ili više pravila ili ih ne priznaje za uvezene traktore, mora preko nacionalnog tela obavestiti Generalni sekretarijat o svojoj odluci, a on obaveštava ostale zemlje članice,
- država učesnica koja želi da uloži žalbu na odluku organa OECD na izveštaje o ispitivanju treba to da obrazloži OECD-u preko nacionalnog tela; Komitet za poljoprivredu OECD mora razmotriti navode u izveštaju,
- troškovi funkcionisanja OECD Pravila za traktore pokrivaju se prema odredbama za budžet Organizacije; svaka zemlja učesnica u Pravilima OECD-u plaća godišnji doprinos koji se sastoji od osnovne takse od 3.048,98 EUR i dodatne takse obračunate za zemlju učesnicu (OECD članice i nečlanice), prema kriterijumima utvrđenim u Rezoluciji Saveta [C (63) 155 (Final) sa amandmanima] a koja se može menjati s vremena na vreme,

- sekretarijat izveštava Savetodavnu grupu za Pravila o neplaćanju obaveza, i preduzima odgovarajuće mere uključujući i reviziju statusa zemlje učesnice.

Zemlje koje nisu članice OECD, a članice su UN ili njenih specijalizovanih organizacija mogu podneti pisanu molbu Generalnom sekretarijatu OECD ukoliko žele da se pridruže pravilima. Ako zemlja namerava da vrši ispitivanja traktora prema OECD Pravilima, molba i postupak ocenjivanja mogućnosti za pridruživanje mora dodatno i detaljno uključiti mogućnosti za ispitivanje u ispitnoj/ispitnim stanicama i zahteve za sistem upravljanja kvalitetom u njima. Posebno se ocenjuju detalji o raspoloživosti merne opreme i obučenosti osoblju koje izvodi ispitivanja.

Ocenjivanje po prijavi za pridruživanje, po odluci OECD sekretarijata, vrši stručni tim u poseti koju izvodi u prijavljenoj zemlji kod nadležnih državnih organa, nacionalnog tela i ispitne laboratorije.

Radna tela koja učestvuju u primeni Pravila su koordinacioni centar za OECD ispitivanja i savetodavna grupa. Koordinacioni centar obavlja stručnu pripremu procedura ispitivanja i analizu i verifikaciju izvršenih ispitivanja.

Savetodavna grupa se bavi svim pitanjima postavljenim od strane Nacionalnih ovlašćenih tela za neprihvatanje izveštaja o ispitivanju.

Kada se izveštaj o ispitivanju objavi podrazumeva se da su sve specifikacije traktora ili zaštitne strukture proverene, koliko je to moguće, i da su sva ispitivanja sprovedena striktno i u skladu sa Pravilima.

Zahtevi za sistem upravljanja kvalitetom ispitnih stanica

Sva OECD ispitne stanice moraju imati akreditaciju koja formalizuje priznanje da su kompetentne za izvođenje ispitivanja u skladu sa Pravilima.

Akreditacija može biti izdata prema standardima OECD od nacionalnog ovlašćenog tela po principu dobre laboratorijske prakse prilagođene odgovarajućim PRAVILIMA ili, diskreciono od OECD-a, prema ekvivalentnim nacionalnim ili međunarodnim standardima koji važe u odgovarajućoj zemlji.

Serijski standardi ISO 9000, standardi ISO 10012-1: 1992 za mernu opremu i ISO/IEC 17025:1999, ili njima odgovarajući nacionalni ili CEN standardi se primenjuju u postupku akreditacije.

Nacionalno telo je odgovorno za primenu sistema upravljanja kvalitetom ispitne stanice u skladu sa zahtevima odgovarajuće akreditacije, uključujući sve aspekte politike, ciljeva, osoblja, obuke, ispitnog prostora, ispitne opreme, merenja i zapisivanja rezultata.

AKTIVNOSTI U POSTUPKA PRIDRUŽIVANJA SRBIJE I CRNE GORE

Odluku o prihvatanju inicijative svojih članica o pokretanju postupka, kod nadležnih državnih organa, o ponovnom pridruživanju OECD Pravilima za traktore doneo je Izvršni odbor Poslovnog udruženja jugoslovenske industrije traktora, poljoprivrednih mašina i opreme za poljoprivredu na XXV sednici od 07.11.2003. godine.

Na predlog Poslovnog udruženja jugoslovenske industrije traktora, poljoprivrednih mašina i opreme za poljoprivredu, Savet ministara Srbije i Crne Gore, nakon sprovedene procedure za dobijanje saglasnosti u Republikama odlučio je:

"Savet ministara je, na 54. sednici održanoj 22.jula 2004.g. (tačka 25. dnevnog reda) usvojio Informaciju o pristupanju Srbije i Crne Gore OECD Pravilima za traktore, u tekstu koji je dostavilo Ministarstvo za unutrašnje ekonomske odnose Srbije i Crne Gore (6 br.337-9/2004 od 02.jula 2004.godine).

Savet ministara je saglasan da državna zajednica Srbija i Crna Gora pristupe OECD Pravilima za traktore - "OECD - Tractor Codes", u skladu s procedurom utvrđenom u Odluci Saveta OECD, Dodatak 2, tačka 1.

Savet ministara je saglasan da:

- Nacionalno telo za OECD Pravila za traktore, na osnovu tačke 2. odluke Saveta OECD, u državnoj zajednici Srbija i Crna Gora bude Poslovno udruženje jugoslovenske industrije traktora, poljoprivrednih mašina i opreme za poljoprivredu u Beogradu;

- Ispitna stanica u državnoj zajednici Srbija i Crna Gora, prema tački 4. predgovora OECD Pravila za traktore, bude Poljoprivredni fakultet - "Institut za poljoprivrednu tehniku, laboratorija za ispitivanje poljoprivredne tehnike u Novom Sadu."

Zvaničnu prijavu Generalnom sekretarijatu OECD u Parizu je prosledilo Ministarstvo za međunarodne ekonomske odnose SCG krajem septembra 2004. godine.

Godišnje zasedanje u februaru 2005. godine

Po prijavi SCG gosp. Predrag Ivanović, ministar za međunarodne ekonomske odnose SCG, pozvan je na godišnje zasedanje Radne grupe za OECD Pravila za traktore. Zasedanje je održano u Parizu je od 22. do 26. februara ove godine. Prvi put nakon 1992. godine na Zasedanju je učestvovala delegacija Srbije i Crne Gore (u svojstvu posmatrača). U ime Srbije i Crne Gore učestvovali su Dragan Stojović, načelnik u Ministarstvu za međunarodne ekonomske odnose SCG i Vaso Labović, direktor Poslovnog udruženja jugoslovenske industrije traktora, poljoprivrednih mašina i opreme za poljoprivredu.

Na godišnjem zasjedanju razmotren je veliki broj pitanja od važnosti za zemlje proizvođače traktora.

Na dnevnom redu su bila pitanja usaglašavanja tehničkih pretpostavki i normi koje je potrebno ispuniti pri proizvodnji traktora, testiranja koja se odnose na sigurnosne i druge standarde kao i druga pitanja iz domena nadležnosti ove Radne grupe za traktore. Istovremeno razmatrana su i pitanja odnosa između OECD i: Međunarodne organizacije za standardizaciju, EU i dr.

U okviru tačke dnevnog reda zasjedanja koja se odnosila na pristupanje novih država OECD pravilima za traktore, podnet je izveštaj o aktivnostima na pristupanju SCG. Delegacija SCG je podnela informaciju o glavnim trendovima u ekonomskim reformama zemlje, aktivnostima u okviru evropskih integracija, o raspoloživim reursima za sprovođenje ispitivanja i o preduzetim koracima na pristupanju Srbije i Crne Gore OECD pravilima za traktore.

Zahtev za pristupanje Pravilima je od izuzetne važnosti za zemlju, budući da će se po našem pristupanju, ispitivanje traktora, ramova i kabina vršiti u zemlji, a ne u inostranstvu, kao što je do sada bio slučaj. Istovremeno ovaj proces je od izuzetne važnosti zbog harmonizacije zakonodavstva u ovoj oblasti sa regulativom u Evropskoj uniji, a prvenstveno sa EU direktivom za traktore 03/37/EC.

Nastup delegacije SCG je naišao na veoma dobar prijem uz izraženu spremnost da se proces pristupanja realizuje tokom 2005. i 2006. godine. U tom pravcu, zaključeno je da zvanična poseta misije OECD Srbiji i Crnoj Gori bude u julu 2005. godine. Ova misija je dobila zadatak da oceni mogućnosti zemlje za pridruživanje i podnese izveštaj o spremnosti SCG za primenu navedenih Pravila. Na osnovu tog izveštaja Savet OECD donosi se zvanična odluka o pristupanju SCG Pravilima za traktore.

Poseta Misije OECD Srbiji i Crnoj Gori

Po zaključku sa godišnjeg sastanka, u zvaničnoj poseti u periodu od 03. do 09. jula 2005. godine, boravila je Misija OECD za pridruživanje Srbije i Crne Gore OECD Pravilima za traktore. Članovi Misije su bili:

- **Jean-Marie Debois, Head Section Agricultural Codes and Schemes, OECD**
- **José Luis Ponce de León, Ministerio de la Agricultura, Pesca y Alimentacion, Espania, Director de la Estación Mecanica Agricola**

Poseta Misije OECD je obavljena u skladu sa procedurom utvrđenom u Odluci Saveta OECD za pridruživanje zemalja članica UN koje nisu članice OECD. Osnovni cilj Misije je bio da po utvrđenoj proceduri oceni spremnost zemlje za pridruživanje OECD Pravilima za traktore sa stanovišta proizvodnje i trgovine traktorima, a posebno sa stanovišta mogućnosti njihovog ispitivanja i izdavanja OECD Izveštaja o ispitivanju u skladu sa OECD Pravilima.

Članove Misije i Nacionalnog tela za OECD Pravila za traktore, pored ostalih, primili su:

- **gosp. Predrag Ivanović, ministar za međunarodne ekonomske odnose SCG i**
- **gosp. Amir Nurković, ministar za unutrašnje ekonomske odnose SCG.**

Tokom boravka Misija je, u cilju ocene sposobnosti SCG za pridruživanje, posetila:

- Poslovno udruženje jugoslovenske industrije traktora, poljoprivrednih mašina i opreme za poljoprivredu IPM Beograd kao Nacionalno telo za OECD Pravila;

- Poljoprivredni fakultet Novi Sad - Departman za poljoprivrednu tehniku, Laboratorija za pogonske mašine i traktore, kao Ispitnu stanicu sa ispitnim poligonom u Srbobranu;

- Tehnički opitni centar Beograd, kao podgovarača ispitivanja sa ispitnim poligonom u Nikincima,

- IMT AD, Novi Beograd, kao predstavnika proizvođača,

- PIK Bečej, Bečej, kao predstavnika korisnika,

- RES trade, Novi Sad, kao predstavnika trgovine i

- Agropanonka MTZ -Finke, Novi Sad, takođe kao predstavnika trgovine.

Misija je dobila podatke o stanju u oblasti tehničkih propisa i ocene usaglašenosti za traktore, o proizvodnji, uvozu i izvozu u poslednjim godinama i sa prognozama za naredni period. Aktivnosti Misije su bile usmerene i na način rada Nacionalnog tela i mogućnosti ispitivanja traktora u Ispitnoj stanici i ispitnim laboratorijama podgovarača.

Nakon izvedenih aktivnosti ocene sposobnosti SCG za pridruživanje članovi misije su na završnom sastanaku, koji je održan 08. jula u Poslovnom udruženju IPM, saopštili nalaze, koji će biti uneti u izveštaj Misije za redovno godišnje zasedanje Radne grupe za OECD Pravila za traktore u februaru 2006. godine, a sastoje se u sledećem:

1. Poseta je dobro organizovana i omogućila je Misiji potpun uvid u problematiku za koju je zainteresovana. Izraženo je razumevanje za spremnost Saveta ministara Srbije i Crne Gore i za doprinos u angažovanju nadležnih ministarstava SCG i ambasade u Parizu, da se proces pristupanja Srbije i Crne Gore OECD Pravilima za traktore realizuje pozitivno, budući da u ovom segmentu postoji potreba za podizanjem nivoa proizvodnih i investicionih aktivnosti.

Iskazano je posebno zadovoljstvo što su nadležna ministarstva pozdravila spremnost Misije OECD da omogući različite oblike tehničke pomoći u obuci naših eksperata u procesu pristupanja OECD Pravilima za traktore. Ocenjeno je da postoji potpuno poznavanje OECD Pravila za traktore i spremnost svih zainteresovanih strana da ista primenjuju. Laboratorije su osposobljene za ispitivanje u skladu sa OECD Pravilima za traktore, uz zapažanja koja će biti data u zvaničnom Izveštaju.

2. Pre zvaničnog odlučivanja u Direkciji za poljoprivredu i Savetu OECD, koje se može očekivati do sredine 2006. godine, o Izveštaju Misije, koji će prethodno biti dostavljen svim zemljama učesnicama u Pravilima, izjasniće se učesnici Godišnjeg zasedanja u februaru 2006. godine.

3. Nacionalno telo - Poslovno udruženje IPM upravlja primenom Pravila u SCG. Potrebno je da Nacionalno telo u potpunosti raspolaže informacijama o pitanjima drugih članica i da ih sa nadležnim državnim organima razmotri, ukoliko ih bude pre Godišnjeg zasedanja 2006. godine.

4. Ispitna stanica - Laboratorija za pogonske mašine i traktore Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu, sa podgovaračem Tehnički opitni centar Beograd, ima sistem menadžmenta kvalitetom i raspolaže resursima za ispitivanja prema OECD Pravilima za traktore, uključujući i neobavezna ispitivanja za hladan start i za rad na povišenoj temperaturi.

Zapažanja članova Misije i Nacionalnog tela u vezi sa pojedinim detaljima koji se odnose na ispitivanja treba razmotriti i primeniti, uključujući i pomoć članova Misije i drugih ispitnih stanica, pre Godišnjeg zasedanja.

5. Redovna godišnja članarina za članice se utvrđuje u skladu sa Odlukom Saveta OECD i različita je za pojedine zemlje članice. Za Srbiju i Crnu Goru godišnja članarina treba da iznosi oko 3.500 EUR. Dodatno se plaća Koordinacionom centru OECD iznos utvrđen za pregled i odobravanje svakog pojedinačnog Izveštaja o ispitivanju. Početak plaćanja članarine je u godini pristupanja, što bi za Srbiju i Crnu Goru značilo da počne sa plaćanjem članarine u 2006. godini.

6. Detalji će biti sadržani u zvaničnom Izveštaju Misije.

Ako Izveštaj Misije bude prihvaćen od strane svih zemalja učesnica u Pravilima na godišnjem zasedanju u februaru 2006. godine u Parizu, tražiće se izjašnjenje od Komiteta za poljoprivredu OECD. Nakon toga Savet OECD donosi odluku o pridruživanju Srbije i Crne Gore Pravilima. Po odobrenju Saveta Generalni sekretarijat OECD ratifikuje prijem i obaveštava nacionalna tela u svim zemljama učesnicama Pravila.

Na osnovu nalaza i zaključaka Misije očekuje se da postupak bude okončan do sredina 2006. godine.

LITERATURA

- [1] OECD Standards Codes for the official testing of agricultural and forestry tractors, Paris - March, 2005.
- [2] Labović V.: *Pridruživanje OECD Pravilima za zvanična ispitivanja poljoprivrednih i šumarskih traktora*, Traktori i pogonske mašine, Vol. 9, No. 5, p. 21, Novi Sad, Dec. 2004.

OECD CODES FOR THE OFFICIAL TESTING OF AGRICULTURAL AND FORESTRY TRACTORS WILL BE IN APPLICATION IN SERBIA AND MONTENEGRO AGAIN

Vaso Labović

IPM - Belgrade

Abstract: Official testing of agricultural and forestry tractors according the OECD Tractor Codes in Our Country was stopped in 1992 when SFRJ was excluded from membership of OUN. Activities to reactivate membership in OECD Tractors codes began in 2003, The Ministry Council of Serbia and Montenegro decided to submit a written application to Secretary General of the OECD in 2004. The Mission of OECD has been in official visit in Our Country from 03 until 09 July 2005. It is awaited to get an agreement on the Mission report in February 2006. At the annual meeting of OECD working group for Tractor Codes and that Secretary General of the OECD will decide about application until middle of next year.

Key words: *testing, agricultural and forestry tractors, OECD Tractor Codes, OECD Test Report, OECD Testing stations, National Designated Authority*